

Bölüm 1: Bilgisayarlar

Java ile Nesne Yönelimli Programlama

Temel parçalar

İkili sayılar

İkiye tümlleme

Kesirli sayılar

ASCII ve Unicode

Dizgiler

Saklanan program

von Neumann mimarisi

Sercan KÜLCÜ · Giresun Üniversitesi · Elektrik-Elektronik Mühendisliği

GİRİŞ

Öğrenme Çıktıları

Donanım

İşlemci, bellek, disk ve veri yolunun görevini açıklamak; bir programın işlemcide Getir-Çöz-Çalıştır döngüsüyle nasıl yürüdüğünü izlemek.

Sayılar

Sayıları ikili, sekizli, onaltılı ve ondalık tabanlar arasında çevirmek; ikili toplama ve ikiye tümlleme ile negatif sayıları hesaplamak.

Metin

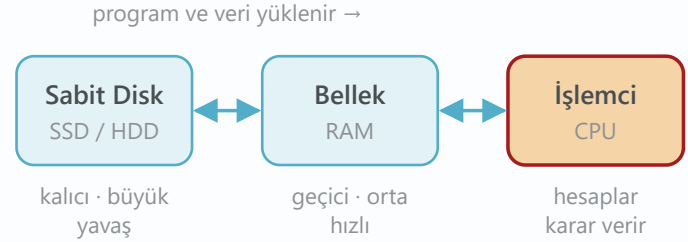
ASCII, Unicode ve UTF-8 arasındaki farkı açıklamak; bir dizginin bellekte sayılarla nasıl temsil edildiğini göstermek.

Java ile bağlantı

`int` , `byte` , `char` , `double` tiplerinin sınırlarını, taşmayı ve Java kodunun makine koduna giden yolunu açıklamak.

Bir Bilgisayarın Temel Parçaları

- **İşlemci** (CPU, *Central Processing Unit*): bilgisayarın "beyni"; tüm **aritmetik** ve **mantıksal** hesaplamaları yapar.
- **Bellek** (RAM, *Random Access Memory*): çalışan programı ve verilerini **geçici** olarak saklar. Kapasitesi ve erişim hızı, bilgisayarın hızını doğrudan etkiler.
- **Sabit disk** (HDD / SSD): verileri **kalıcı** olarak saklar; elektrik kesilince silinmez.

Mutfak benzetmesi: aşçı = işlemci, tezgâh = RAM (küçük ama hemen elinin altında), kiler = disk (büyük ama uzakta). Aşçı malzemeyi kilerden tezgâha alır, orada çalışır.

Bilgisayarın İşleyişi ve Programlama

Temel adımlar:

1. İşlemciye **talimatlar** (komutlar) gönderilir.
2. İşlemci talimatları **sırayla** işler.
3. Sonuçlar kullanıcıya veya diğer yazılımlara sunulur.

Programlama, bilgisayarın istenen görevi yerine getirmesi için ona anlayacağı biçimde talimatlar yazma sürecidir.

Java gibi bir dilde yazılan talimatlar, işlemcinin anladığı makine koduna çevrilerek çalıştırılır; bu yolculuğu bölümün sonunda göreceğiz.

İlk Java programımız: tek bir talimat, "ekrana yaz".

```
public class MerhabaDunya {  
    public static void main(String[] args) {  
        System.out.println("Merhaba, Dünya!");  
    }  
}
```

Çıktı:

```
Merhaba, Dünya!
```

Bir Bilgisayar Nasıl İnşa Edilir?

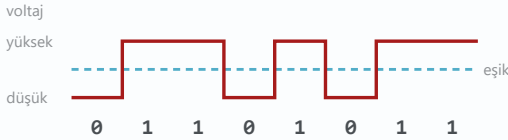
Bilgisayarı katman katman kuracağız. Her katman bir alttakinin üzerine oturur:

- Önce elektrik sinyallerini **sayılara** dönüştürürüz.
- Sayılarla **harfleri**, harflerle **metinleri** temsil ederiz.
- Sayı dizileriyle **resim, ses ve film** gibi yapılandırılmış bilgiyi saklarız.
- **Komutları da** sayı olarak bellekte saklarız.
- Hepsini **von Neumann mimarisi** bir araya getirir.

Elektrik Sinyalinden Bite

- Bilgisayarın temel işi, **elektrik sinyallerini** belirli kurallara göre işlemektir; bu kurallar sayesinde pek çok işlev gerçekleşir.
- Sinyalleri insanın anlayacağı **sayı ve sembollerle** ilişkilendirince bilgisayar bize anlamlı bilgi sunabilir.
- Sinyaller **ikili** (binary, taban 2) temsille işlenir: her basamak, yani **bit** (*binary digit*), yalnızca 0 ya da 1 olabilir.
- Bütün işlemler bu ikili temelin üzerine inşa edilmiştir.

0	1
Yanlış (false)	Doğru (true)
Kapalı	Açık
Düşük voltaj	Yüksek voltaj

Neden iki durum? Bir telde "voltaj var / yok" ayrımını gürültüye rağmen güvenle yapmak, on farklı voltaj seviyesini ayırt etmekten çok daha kolaydır.

8 bit = 1 **bayt** (byte). Bellek ve dosya boyutları bayt ile ölçülür: 1 KB $\approx$ 1000 bayt, 1 KiB = 1024 bayt.

SAYILAR

Basamak Değeri: $13 = 1101_2$

- Tam sayılar, **2'nin kuvvetlerinin** toplamı olarak yazılır. Her kuvvet 0 ya da 1 kez kullanılır.
- 4 ardışık kuvvetle ($2^0, 2^1, 2^2, 2^3$) **0–15** arasındaki tam sayılar temsil edilir.
- $13_{10} = 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 1101_2$

Diğer tabanlarda aynı kural:

Ondalık (10)	$603_{10} = 6 \cdot 10^2 + 0 \cdot 10^1 + 3 \cdot 10^0$
Sekizli (8)	$207_8 = 2 \cdot 8^2 + 0 \cdot 8^1 + 7 \cdot 8^0 = 135_{10}$
Onaltılı (16)	$FF_{16} = 15 \cdot 16^1 + 15 \cdot 16^0 = 255_{10}$

$2^3 = 8$	$2^2 = 4$	$2^1 = 2$	$2^0 = 1$			
1	1	0	1			
$1 \cdot 8$	$1 \cdot 4$	$0 \cdot 2$	$1 \cdot 1$			
8	+	4	+	0	+	1
$8 + 4 + 0 + 1 = 13$						

Alt simge tabanı gösterir: 1101_2 "bir bir sıfır bir, ikili" diye okunur, "bin yüz bir" diye değil.

Herhangi Bir Taban ve Bit Sınırları

- Taban $b \geq 2$ ve d basamak ile 0 ile $b^d - 1$ arasındaki her tam sayı yazılabilir.
- Basamakların alabileceği değerler: 0, 1, ..., $b - 1$ (ikilide 0–1, sekizlide 0–7, onaltılıda 0–9 ve A–F).
- 64 bitlik bir bilgisayar, işaretsiz olarak $2^{64} - 1 =$ **18.446.744.073.709.551.615**'e kadar sayabilir.

Bit	En büyük ($2^d - 1$)
4	15
8	255
16	65.535
32	4.294.967.295

Java'nın tam sayı tipleri **işaretlidir**: bitlerin yarısı negatiflere ayrılır.

```
System.out.println(Byte.MAX_VALUE);    // 8 bit
System.out.println(Short.MAX_VALUE);    // 16 bit
System.out.println(Integer.MAX_VALUE);  // 32 bit
System.out.println(Long.MAX_VALUE);     // 64 bit
// 64 bitin hepsi 1, işaretsiz okunursa:
System.out.println(Long.toUnsignedString(-1L));
```

Çıktı:

```
127
32767
2147483647
9223372036854775807
18446744073709551615
```

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi ÷ 2 kalan

ikili ""

sayi = 13 ile başlıyoruz.

Adım 1 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 13

ikili = -

kalan = -

ÇIKTI

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi ÷ 2 kalan

ikili ""

Sonuç dizgisi boş başlar: `ikili = ""`.

Adım 2 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 13

ikili = ""

kalan = -

ÇIKTI

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi ÷ 2 kalan

ikili ""

Koşul **13 > 0** doğru → döngüye gir.

Adım 3 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 13

ikili = ""

kalan = -

ÇIKTI

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         ▶ int kalan = sayi % 2;  
6         ▶ System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1

ikili ""

Kalan `13 % 2 = 1`; bu, sayının **en sağdaki** henüz yazılmamış bitidir.

Adım 4 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 13

ikili = ""

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ▶ ikili = kalan + ikili;  
8         ▶ sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1

ikili 1

Kalan dizginin **önüne** eklenir → "1"; sayı yarıya iner: $13 / 2 = 6$ (tam sayı bölmesi).

Adım 5 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 6

ikili = "1"

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi

13

÷ 2

→ 6

kalan

1

ikili

1

Koşul $6 > 0$ doğru → döngüye gir.

Adım 6 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 6

ikili = "1"

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         ▶ int kalan = sayi % 2;  
6         ▶ System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0

ikili 1

Kalan $6 \% 2 = 0$; bu, sayının **en sağdaki** henüz yazılmamış bitidir.

Adım 7 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 6

ikili = "1"

kalan = 0

ÇIKTI

$13 \% 2 = 1$

$6 \% 2 = 0$

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ▶ ikili = kalan + ikili;  
8         ▶ sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0

ikili

01

Kalan dizginin **önüne** eklenir → "01"; sayı yarıya iner: $6 / 2 = 3$ (tam sayı bölmesi).

Adım 8 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ikili = "01"

kalan = 0

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0

ikili 01

Koşul 3 > 0 doğru → döngüye gir.

Adım 9 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ikili = "01"

kalan = 0

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         ▶ int kalan = sayi % 2;  
6         ▶ System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0
3	→ 1	1

ikili

01

Kalan $3 \% 2 = 1$; bu, sayının **en sağdaki** henüz yazılmamış bitidir.

Adım 10 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ikili = "01"

kalan = 1

ÇIKTI $13 \% 2 = 1$ $6 \% 2 = 0$ $3 \% 2 = 1$

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ▶ ikili = kalan + ikili;  
8         ▶ sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0
3	→ 1	1

ikili

101

Kalan dizginin **önüne** eklenir → "101"; sayı yarıya iner: $3 / 2 = 1$ (tam sayı bölmesi).

Adım 11 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 1

ikili = "101"

kalan = 1

ÇIKTI $13 \% 2 = 1$ $6 \% 2 = 0$ $3 \% 2 = 1$

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0
3	→ 1	1

ikili

101

Koşul $1 > 0$ doğru → döngüye gir.

Adım 12 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 1

ikili = "101"

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

3 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         ▶ int kalan = sayi % 2;  
6         ▶ System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0
3	→ 1	1
1	→ 0	1

ikili 1 0 1

Kalan 1 % 2 = 1 ; bu, sayının **en sağdaki** henüz yazılmamış bitidir.

Adım 13 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 1

ikili = "101"

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

3 % 2 = 1

1 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ▶ ikili = kalan + ikili;  
8         ▶ sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan
13	→ 6	1
6	→ 3	0
3	→ 1	1
1	→ 0	1

ikili

1 1 0 1

Kalan dizginin **önüne** eklenir → "1101"; sayı yarıya iner: $1 / 2 = 0$ (tam sayı bölmesi).

Adım 14 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 0

ikili = "1101"

kalan = 1

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

3 % 2 = 1

1 % 2 = 1

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```

sayi	÷ 2	kalan	
13	→ 6	1	oku
6	→ 3	0	
3	→ 1	1	
1	→ 0	1	
ikili			1 1 0 1

Koşul `0 > 0` yanlış → döngü biter. Kalanlar **aşağıdan yukarı** okunur.

Adım 15 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 0

ikili = "1101"

kalan = -

ÇIKTI

```
13 % 2 = 1  
6 % 2 = 0  
3 % 2 = 1  
1 % 2 = 1
```

Ondalıktan İkiliye: 2'ye Bölme Yöntemi

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     int sayi = 13;  
3     String ikili = "";  
4     while (sayi > 0) {  
5         int kalan = sayi % 2;  
6         System.out.println(sayi + " % 2 = " + kalan);  
7         ikili = kalan + ikili;  
8         sayi = sayi / 2;  
9     }  
10    System.out.println("Sonuç: " + ikili);  
11 }
```


Sonuç yazdırılır: $13_{10} = 1101_2$.

Adım 16 / 16

DEĞİŞKENLER

sayi = 0

ikili = "1101"

kalan = -

ÇIKTI

13 % 2 = 1

6 % 2 = 0

3 % 2 = 1

1 % 2 = 1

Sonuç: 1101

Java'da Taban Dönüşümleri

```
System.out.println(Integer.toBinaryString(13)); // ikili
System.out.println(Integer.toOctalString(135)); // sekizli
System.out.println(Integer.toHexString(255)); // onaltılı
System.out.println(Integer.parseInt("1101", 2)); // 2 → 10
System.out.println(Integer.parseInt("207", 8)); // 8 → 10
System.out.println(0b1101 + " " + 0207 + " " + 0xFF);
```

Çıktı:

```
1101
207
ff
13
135
13 135 255
```

0b öneki

İkili sabit: `0b1101` = 13 (Java 7+).

0 öneki

Sekizli sabit: `0207` = 135.
Dikkat: `010` on değil, **8**'dir!

0x öneki

Onaltılı sabit: `0xFF` = 255.
Renk ve bayt değerlerinde sık kullanılır.

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

		1
57		
+	28	
85		

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz, 1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 = 10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde

57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0

85

İki sayıyı alt alta yazarız: $57 = 00111001_2$ ve $28 = 00011100_2$. Toplama **sağdan** başlar.

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 57 \\ + 28 \\ \hline 85 \end{array}$$

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz, 1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 = 10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde

57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85								1

Sütun 1: $1 + 0 = 1 \rightarrow 1$ yaz, elde yok.

Adım 2 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

		1
	57	
+	28	
	85	

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde								
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85							0	1

Sütun 2: $0 + 0 = 0 \rightarrow 0$ yaz, elde yok.

Adım 3 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

		1
57		
+	28	
85		

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde								
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85						1	0	1

Sütun 3: $0 + 1 = 1 \rightarrow 1$ yaz, elde yok.

Adım 4 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

		1
57		
+	28	
85		

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz, 1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 = 10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde					1			
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85					0	1	0	1

Sütun 4: $1 + 1 = 2 = 10_2 \rightarrow 0$ yaz, **1 elde**.

Adım 5 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

		1
	57	
+	28	
	85	

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde			1	1				
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85				1	0	1	0	1

Sütun 5: $1 + 1 + 1$ (elde) = 3 = $11_2 \rightarrow 1$ yaz, **1 elde**.

Adım 6 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

	1
57	
+ 28	
85	

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde		1	1	1				
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85			0	1	0	1	0	1

Sütun 6: $1 + 0 + 1$ (elde) = $2 = 10_2 \rightarrow 0$ yaz, **1 elde**.

Adım 7 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler:
basamak değerleri, elde
(taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

	1
57	
+ 28	
85	

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde		1	1	1				
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85		1	0	1	0	1	0	1

Sütun 7: $0 + 0 + 1$ (elde) = 1 $\rightarrow$ 1 yaz, elde yok.

Adım 8 / 9

SAYILAR

Toplama Her Tabanda Aynı Kurallarla Yapılır

Hangi taban kullanılırsa kullanılsın geçerli ilkeler: **basamak değerleri, elde** (taşıma, *carry*) ve doğru sonuç.

	1
57	
+ 28	
85	

Onlukta $7 + 8 = 15 \rightarrow 5$ yaz,
1 elde. İkilide $1 + 1 = 2 =$
 $10_2 \rightarrow 0$ yaz, 1 elde.

elde		1	1	1				
57	0	0	1	1	1	0	0	1
28 +	0	0	0	1	1	1	0	0
85	0	1	0	1	0	1	0	1

Sütun 8: $0 + 0 = 0 \rightarrow 0$ yaz, elde yok. Sonuç: $01010101_2 =$
 $64 + 16 + 4 + 1 = \mathbf{85} \checkmark$

Adım 9 / 9

Negatif Sayılar: İkiye Tümlleme

- Negatif tam sayılar genellikle **ikiye tümlleme** (*two's complement*) ile temsil edilir.
- Kural: pozitif sayının **bitlerini ters çevir**, sonra **1 ekle**.
- En soldaki bit **işaret biti** gibi davranır: 0 → pozitif, 1 → negatif.
- 8 bitle aralık: **-128 ... 127**. n bitle: $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

+3

8 bitlik bir bilgisayarda 3 sayısı: **00000011**.

Negatif Sayılar: İkiye Tümlleme

- Negatif tam sayılar genellikle **ikiye tümlleme** (*two's complement*) ile temsil edilir.
- Kural: pozitif sayının **bitlerini ters çevir**, sonra **1 ekle**.
- En soldaki bit **işaret biti** gibi davranır: 0 → pozitif, 1 → negatif.
- 8 bitle aralık: **-128 ... 127**. n bitle: $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

+3

0	0	0	0	0	0	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---

ters çevir

1	1	1	1	1	1	0	0
---	---	---	---	---	---	---	---

1. adım: bütün bitler **ters çevrilir** ($0 \leftrightarrow 1$):
 $00000011 \rightarrow 11111100$ (birler tümleyeni).

Adım 2 / 5

Negatif Sayılar: İkiye Tümlleme

- Negatif tam sayılar genellikle **ikiye tümlleme** (*two's complement*) ile temsil edilir.
- Kural: pozitif sayının **bitlerini ters çevir**, sonra **1 ekle**.
- En soldaki bit **işaret biti** gibi davranır: 0 → pozitif, 1 → negatif.
- 8 bitle aralık: **-128 ... 127**. n bitle: $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

+3

0	0	0	0	0	0	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---

ters çevir

1	1	1	1	1	1	0	0
---	---	---	---	---	---	---	---

+1 → -3

1	1	1	1	1	1	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---

2. adım: **1 eklenir**: $11111100 + 1 \rightarrow 11111101$.
Bu, -3'ün temsilidir.

Negatif Sayılar: İkiye Tümlleme

- Negatif tam sayılar genellikle **ikiye tümlleme** (*two's complement*) ile temsil edilir.
- Kural: pozitif sayının **bitlerini ters çevir**, sonra **1 ekle**.
- En soldaki bit **işaret biti** gibi davranır: 0 → pozitif, 1 → negatif.
- 8 bitle aralık: **-128 ... 127**. n bitle: $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

+3

0	0	0	0	0	0	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---

ters çevir

1	1	1	1	1	1	0	0
---	---	---	---	---	---	---	---

+1 → -3

1	1	1	1	1	1	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---

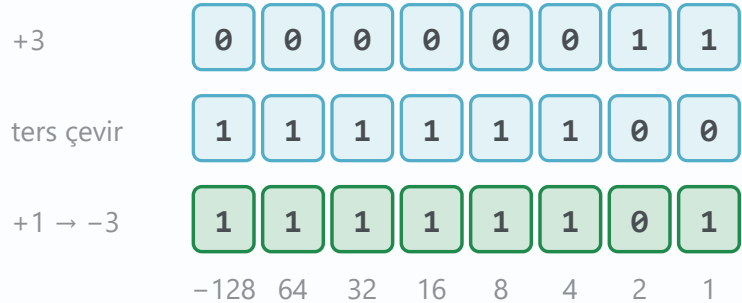
Sağlama: $00000011 + 11111101 = 1\ 00000000$

9. bit sığmaz, atılır → $00000000 = 0 \checkmark$

Neden işe yarar? $3 + (-3)$ toplandığında taşan 9. bit atılır ve sonuç tam olarak 0 olur: toplama devresi aynen kullanılır.

Negatif Sayılar: İkiye Tümlleme

- Negatif tam sayılar genellikle **ikiye tümlleme** (*two's complement*) ile temsil edilir.
- Kural: pozitif sayının **bitlerini ters çevir**, sonra **1 ekle**.
- En soldaki bit **işaret biti** gibi davranır: 0 → pozitif, 1 → negatif.
- 8 bitle aralık: **-128 ... 127**. n bitle: $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

$$-128 + 64 + 32 + 16 + 8 + 4 + 1 = -3$$

Başka bir bakış: en soldaki bitin ağırlığı **-128**'dir.
Bu yüzden en soldaki bit 1 ise sayı negatiftir.

Java'da İkiye Tümlleme ve Taşma

```
int sayi = 3;
int eksi = ~sayi + 1; // ters çevir, 1 ekle
System.out.println(eksi);
byte b = (byte) 0b11111101;
System.out.println(b);
System.out.println(Integer.toBinaryString(-3));
System.out.println(Byte.MIN_VALUE + " .. "
    + Byte.MAX_VALUE);
```

```
-3
-3
11111111111111111111111111111101
-128 .. 127
```

```
byte b = 127;
b++;
System.out.println(b);
int m = Integer.MAX_VALUE;
System.out.println(m + 1);
System.out.println(Math.addExact(m, 1));
```

```
-128
-2147483648
Exception in thread "main"
    java.lang.ArithmeticException:
        integer overflow
```

Taşma (overflow): sonuç tipin aralığına sığmazsa Java **hata vermez**, sayı "saat gibi" başa sarar: $127 + 1 \rightarrow -128$. Kontrollü toplama için `Math.addExact` kullanılır.

İkiye Tümleme ve Taşma: Kod İzleme

```
► int sayi = 3;  
2 int ters = ~sayi;    // bitleri ters çevir  
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle  
4 System.out.println(eksi);  
5 byte b = 127;  
6 b++;  
7 System.out.println(b);
```


değer: 3

int 32 bittir; burada son 8 bit görünüyor, soldaki 24 bit de 0. $3 = 2 + 1$.

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ÇIKTI

İkiye Tümleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi; // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle
4 System.out.println(eksi);
5 byte b = 127;
6 b++;
7 System.out.println(b);
```


değer: -4

~ her biti ters çevirir (soldaki 24 bit de 1 olur). En soldaki bitin ağırlığı negatif: sonuç -4.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ters = -4

ÇIKTI

İkiye Tümleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi; // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle
4 System.out.println(eksi);
5 byte b = 127;
6 b++;
7 System.out.println(b);
```


değer: -3

$$11111100 + 1 = 11111101$$

1 eklenir: $11111101 = -128 + 64 + 32 + 16 + 8 + 4 + 1 = -3$. Ters çevir + 1 = negatifini al.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ters = -4

eksi = -3

ÇIKTI

İkiye Tümleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi;    // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle
▶ System.out.println(eksi);
5 byte b = 127;
6 b++;
7 System.out.println(b);
```


-3 yazılır.

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

sayi = 3

ters = -4

eksi = -3

ÇIKTI

-3

İkiye Tümlleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi;    // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle
4 System.out.println(eksi);
5 ► byte b = 127;
6 b++;
7 System.out.println(b);
```

-128 64 32 16 8 4 2 1

b

değer: 127 (byte en büyüğü)

byte tam 8 bittir: 01111111 = 127, tipin en büyük değeri.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

eksi = -3

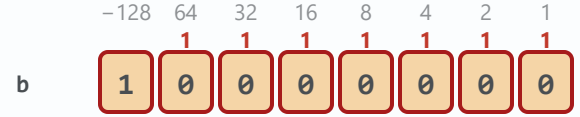
b = 127

ÇIKTI

-3

İkiye Tümlleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi;      // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1;   // 1 ekle
4 System.out.println(eksi);
5 byte b = 127;
6 ▶ b++;
7 System.out.println(b);
```


değer: -128

127 + 1: eldeler sola kayar, işaret biti 1 olur:

10000000 = -128. Java hata vermez; bu bir

taşmadır.

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

eksi = -3

b = -128

ÇIKTI

-3

İkiye Tümlleme ve Taşma: Kod İzleme

```
1 int sayi = 3;
2 int ters = ~sayi;    // bitleri ters çevir
3 int eksi = ters + 1; // 1 ekle
4 System.out.println(eksi);
5 byte b = 127;
6 b++;
▶ System.out.println(b);
```


değer: –128

Sayı “saat gibi” başa sardı: –128 yazılır.

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

eksi = –3

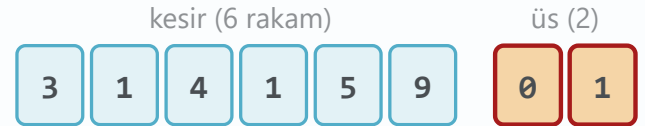
b = –128

ÇIKTI

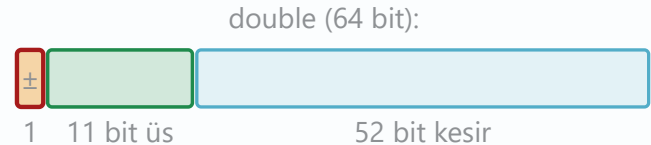
–3
–128

Çok Büyük ve Çok Küçük Sayılar: Kayan Nokta

- Sınırlı sayıda rakamla ancak sınırlı sayıda değer temsil edilebilir.
- Çok büyük / küçük sayılar için sayı **kesir** (mantis) ve **üs** olarak iki parçaya ayrılır; parçalar ayrı ayrı saklanır.
- Örnek: 8 rakamlık **31415901** gösteriminde ilk altı rakam (314159) kesri, son iki rakam (01) 10'un kuvvetini, yani 10^1 'i belirtir.
- Bilgisayarlar aynı fikri **ikili** tabanda uygular: **IEEE 754** standardı. Java'da `float` 32 bit, `double` 64 bittir.

$$0.314159 \times 10^1 = 3.14159$$

Adı buradan gelir: "kayan nokta" (*floating point*), üs değiştikçe ondalık noktanın yerinin kaymasıdır: $0.314159 \times 10^3 = 314.159$.

SAYILAR

Java'da Kesirli Sayılar

```
double pi = 0.314159e1; // 0.314159 × 101
System.out.println(pi);
System.out.println(6.02e23); // bilimsel gösterim
System.out.println(0.1 + 0.2);
System.out.println(0.1 + 0.2 == 0.3);
System.out.println(Double.MAX_VALUE);
float f = 1.1f; // ~7 basamak duyarlılık
System.out.println(f * 3);
```

Çıktı:

```
3.14159
6.02E23
0.30000000000000004
false
1.7976931348623157E308
3.3000002
```

Neden 0.30000000000000004?

0.1 ikili tabanda sonsuz tekrar eder (0.000110011...₂), tıpkı $1/3 = 0.333...$ gibi. 52 bite sığdırılırken küçük bir yuvarlama hatası oluşur.

Sonuç

Kesirli sayıları `==` ile karşılaştırmayın:

`Math.abs(a - b) < 1e-9` kullanın. Para hesabında `BigDecimal` tercih edilir.

Deneyin: Bitlerle Oynayın

Sayı

13

göster

ters çevir

+1

× 2 (sola kaydır)

sıfırla

±128	64	32	16	8	4	2	1
0	0	0	0	1	1	0	1

İkili
0000 1101

İşaretsiz (0–255)
13

İşaretili byte (–128–127)
13

Onaltılı
0x0D

Sekizli
015

ASCII karakter
–

Bir bite tıklayınca $0 \leftrightarrow 1$ olur. –3'ü elde etmek için: 3 yazın → **ters çevir** → **+1**. İşaretili değer, en soldaki bitin ağırlığı –128 sayılarak bulunur.

Harfleri Sayılarla Temsil Etmek: ASCII

- Metin işlemek için her harfe bir **sayı** karşılık getirilmelidir: buna **karakter kodlaması** (character encoding) denir.
- **ASCII** (*American Standard Code for Information Interchange*), 1963'te ABD standartlar kurumu ASA (bugünkü **ANSI**) tarafından yayımlanmıştır.
- Büyük ve küçük harfleri, rakamları, noktalama ve özel karakterleri sayıyla temsil eder.
- **7 bitlik** bir koddur: **128** karakter (0–127). 0–31 ve 127 kontrol karakteri, 32–126 yazdırılabilir.
- **8 bitlik** genişletmeler (örneğin Türkçe için ISO 8859-9, Windows-1254) 128–255 arasına ek harfler koyarak **256** sembole çıkar.
- Tek bir 8 bitlik tablo, dünyanın tüm dillerine **yetersizdir**.

Karakter	Ondalık	İkili
'A'	65	1000001
'a'	97	1100001
'0'	48	0110000
boşluk	32	0100000
yeni satır \n	10	0001010

Küçük harf = büyük harf + **32**. İkilide fark yalnızca tek bir bittir (2^5).

HARF VE DİZGİLER

ASCII Tablosu: Yazdırılabilir Karakterler

+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
32	SP 32	! 33	" 34	# 35	\$ 36	% 37	& 38	' 39	(40	) 41	* 42	+ 43	, 44	- 45	. 46	/ 47
48	Ø 48	1 49	2 50	3 51	4 52	5 53	6 54	7 55	8 56	9 57	: 58	; 59	< 60	= 61	> 62	? 63
64	@ 64	A 65	B 66	C 67	D 68	E 69	F 70	G 71	H 72	I 73	J 74	K 75	L 76	M 77	N 78	O 79
80	P 80	Q 81	R 82	S 83	T 84	U 85	V 86	W 87	X 88	Y 89	Z 90	[91	\ 92	] 93	^ 94	_ 95
96	` 96	a 97	b 98	c 99	d 100	e 101	f 102	g 103	h 104	i 105	j 106	k 107	l 108	m 109	n 110	o 111
112	p 112	q 113	r 114	s 115	t 116	u 117	v 118	w 119	x 120	y 121	z 122	{ 123	 124	} 125	~ 126	DEL 127

Kod = satır + sütun. Örnek: 'J' = 64 + 10 = **74**. Her hücrede üstte karakter, altta ondalık kod.

0–31: kontrol karakterleri; ör. 9 sekme (\t), 10 yeni satır (\n), 13 satır başı (\r). Tablonun tamamı: [ASCII tablosu](#).

HARF VE DİZGİLER

Java'da Karakterler Birer Sayıdır

```
System.out.println((int) 'A');    // karakter → kod
System.out.println((char) 97);    // kod → karakter
System.out.println('a' - 'A');
System.out.println((int) '0');
char c = 'A';
c++;                               // bir sonraki harf
System.out.println(c);
System.out.println('A' + 1);
System.out.println((char) ('A' + 1));
```

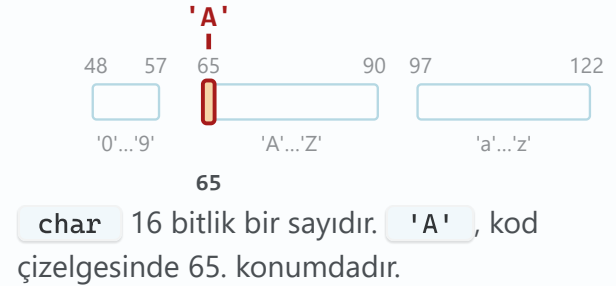
Çıktı:

```
65
a
32
48
B
66
B
```

char tipi 16 bitlik işaretli bir sayıdır (0–65535). Tek tırnak 'A' bir **karakter**, çift tırnak "A" bir **dizgidir**. 'A' + 1 bir int verir (66); karaktere dönmek için (char) dönüşümü gerekir.

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
► char c = 'A';  
2 int kod = c;  
3 c++;  
4 int fark = 'a' - 'A';  
5 char kucuk = (char) (c + fark);  
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);  
7 char rakam = '7';  
8 int deger = rakam - '0';  
9 System.out.println(deger * 2);
```


Adım 1 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'A'

ÇIKTI

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';  
2 int kod = c;  
3 c++;  
4 int fark = 'a' - 'A';  
5 char kucuk = (char) (c + fark);  
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);  
7 char rakam = '7';  
8 int deger = rakam - '0';  
9 System.out.println(deger * 2);
```


Adım 2 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'A'

kod = 65

ÇIKTI

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';  
2 int kod = c;  
3 c++;  
4 int fark = 'a' - 'A';  
5 char kucuk = (char) (c + fark);  
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);  
7 char rakam = '7';  
8 int deger = rakam - '0';  
9 System.out.println(deger * 2);
```


Adım 3 / 9

DEĞİŞKENLER

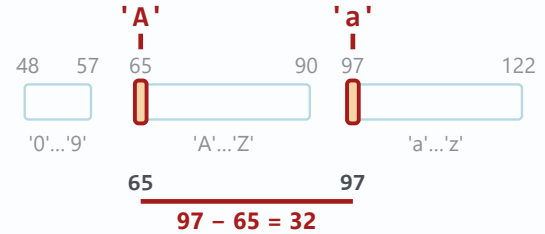
c = 'B'

kod = 65

ÇIKTI

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
9 System.out.println(deger * 2);
```


Büyük ve küçük harf blokları arasındaki fark sabittir: `'a' - 'A'` = 32.

Adım 4 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

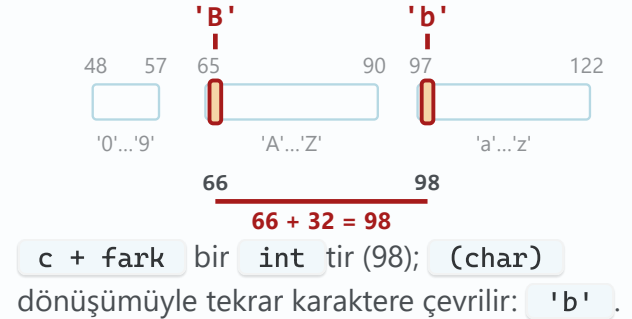
kod = 65

fark = 32

ÇIKTI

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
9 System.out.println(deger * 2);
```


Adım 5 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

kod = 65

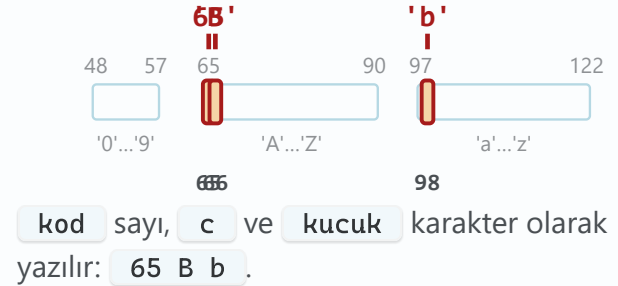
fark = 32

kucuk = 'b'

ÇIKTI

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
9 System.out.println(deger * 2);
```


Adım 6 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

kod = 65

fark = 32

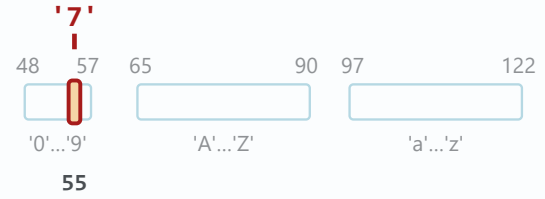
kucuk = 'b'

ÇIKTI

65 B b

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 ▶ char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
9 System.out.println(deger * 2);
```


'7' karakterinin kodu 7 değil, **55**'tir.

Adım 7 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

kucuk = 'b'

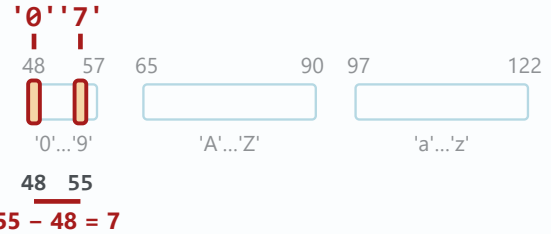
rakam = '7'

ÇIKTI

65 B b

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
9 System.out.println(deger * 2);
```


$\text{rakam} - '0'$: rakamlar 48'den başlayıp
ardışık dizildiği için fark, rakamın sayı değerini
verir: 7.

Adım 8 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

kucuk = 'b'

rakam = '7'

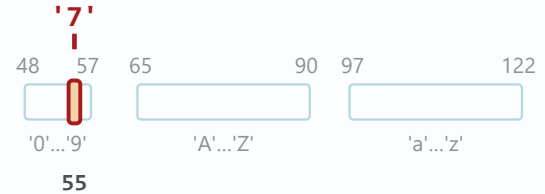
deger = 7

ÇIKTI

65 B b

Karakter Aritmetiği: Kod İzleme

```
1 char c = 'A';
2 int kod = c;
3 c++;
4 int fark = 'a' - 'A';
5 char kucuk = (char) (c + fark);
6 System.out.println(kod + " " + c + " " + kucuk);
7 char rakam = '7';
8 int deger = rakam - '0';
▶ System.out.println(deger * 2);
```


deger artık gerçek bir sayıdır: $7 \times 2 = 14$.

Adım 9 / 9

DEĞİŞKENLER

c = 'B'

kucuk = 'b'

rakam = '7'

deger = 7

ÇIKTI

65 B b

14

Bütün Diller İçin Tek Tablo: Unicode

- **Unicode**, dünyadaki tüm yazı sistemlerinin harf, sembol ve işaretlerine birer numara (**kod noktası**, *code point*) verir: `U+0041` = A, `U+00E7` = ç.
- **Unicode Konsorsiyumu** tarafından geliştirilir (1991); uluslararası karşılığı **ISO/IEC 10646** ile eş zamanlı tutulur.
- İlk sürüm 16 bitlikti (65.536 karakter). Bu yetmeyince alan **U+10FFFF**'e genişletildi: 1.114.112 kod noktası, bugün 150.000'den fazla karakter.
- Her karakteri sabit 32 bitle (UTF-32) saklamak, İngilizce gibi metinlerde gereğinden fazla yer harcar. Bu yüzden **UTF** (*Unicode Transformation Format*) kodlamaları tanımlanmıştır.

Kar.	Kod noktası	Ondalık	UTF-8 baytları
A	<code>U+0041</code>	65	<code>41</code>
ç	<code>U+00E7</code>	231	<code>C3 A7</code>
ğ	<code>U+011F</code>	287	<code>C4 9F</code>
€	<code>U+20AC</code>	8364	<code>E2 82 AC</code>
😊	<code>U+1F600</code>	128512	<code>F0 9F 98 80</code>

İlk 128 kod noktası ASCII ile birebir aynıdır.

UTF-8: Değişken Uzunluklu Kodlama

- Sık kullanılan karakterler **az**, nadir olanlar **çok** bayt kullanır: 1–4 bayt.
- ASCII metin UTF-8'de de aynen geçerlidir (geriye uyumlu). Bugün web sayfalarının çok büyük bölümü UTF-8'dir.
- İlk baytın başındaki bitler, karakterin kaç bayt süreceğini söyler.

Kod noktası	Bayt kalıbı
U+0000–U+007F	0xxxxxxx
U+0080–U+07FF	110xxxxx 10xxxxxx
U+0800–U+FFFF	1110xxxx 10xxxxxx ×2
U+10000–U+10FFFF	11110xxx 10xxxxxx ×3

U+00E7 = 231 = 00011 100111 (11 bit)

renkli: kalıp bitleri · diğerleri: kod noktasının bitleri

```
String kelime = "çikolata";  
System.out.println(kelime.length());  
System.out.println(kelime.getBytes(  
    StandardCharsets.UTF_8).length);
```

Çıktı:

8
9

Emoji de Bir Karakterdir

- Duygu, ifade ve nesneleri hızlıca aktaran simgelerdir; bilgisayar onları **metin** olarak işler.
- Standartları **Unicode Konsorsiyumu** belirler: her emoji benzersiz bir kod noktasıdır, ör. 😊 = `U+1F600`.
- Bazı emoji'ler **birden çok kod noktasının** birleşimidir: 👨‍👩 = adam + ZWJ + kadın + ZWJ + kız (5 kod noktası; ZWJ: sıfır genişlikli birleştirici).
- Kod her cihazda **aynıdır**, böylece emoji doğru anlaşılır; ama **çizimi** (glif) üreticiye göre farklı görünebilir.

```
String yuz = "😊";
System.out.println(yuz.length());
System.out.println(
    yuz.codePointCount(0, yuz.length()));
String aile = "👨👩";
System.out.println(aile.length());
```

Çıktı:

```
2
1
8
```

Java `String` 'i karakterleri **UTF-16** ile saklar: `char` 16 bittir, U+FFFF'in üstündeki karakterler **iki** `char` (vekil çift, *surrogate pair*) tutar. Bu yüzden `length()` "karakter sayısı" değil, `char` sayısıdır.

HARF VE DİZGİLER

Dizgi (String)

- **Dizgi** (string), karakterlerden oluşan bir veri tipidir: `"Merhaba Dünya!"` bir dizgidir.
- Metin işleme ve iletişimde en sık kullanılan tiptir.
- Dizgideki her karakterin (harf, rakam, sembol) bir **sayı değeri** vardır.
- Dizginin uzunluğu ayrıca bir **uzunluk alanında** (length field) tutulur; böylece metnin nerede bittiği bilinir.
- Örnek: `"çikolata"` → 231, 105, 107, 111, 108, 97, 116, 97.

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97	116	97	

Dikkat: "ç" ASCII'de **yoktur**. 231 onun Unicode kod noktasıdır (U+00E7); aynı değer Latin-1 ve Türkçe ISO 8859-9 tablolarında da 231'dir. Diğer yedi harf ASCII ile aynıdır.

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a

Dizgi bellekte karakter dizisi ve uzunluk olarak durur.

Adım 1 / 11

```
► String kelime = "çikolata";  
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {  
3     char ch = kelime.charAt(i);  
4     System.out.print((int) ch + " ");  
5 }  
6 System.out.println();  
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

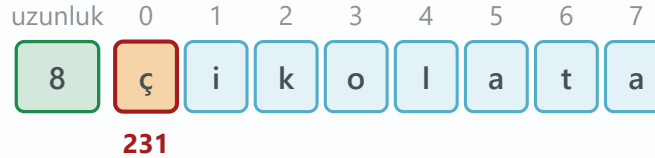
DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata" i = -

ch = -

ÇIKTI

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

i = 0: `charAt(0)` = 'ç'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **231**. (Unicode U+00E7)

Adım 2 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";  
▶ for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {  
▶     char ch = kelime.charAt(i);  
▶     System.out.print((int) ch + " ");  
5 }  
6 System.out.println();  
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

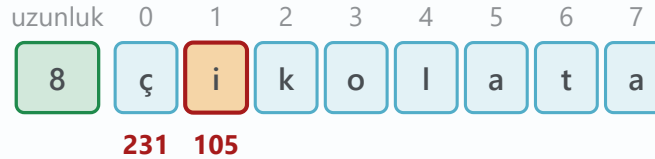
kelime = "çikolata" i = 0

ch = 'ç'

ÇIKTI

231

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

i = 1: `charAt(1)` = 'i'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **105**.

Adım 3 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
    ▶ char ch = kelime.charAt(i);
    ▶ System.out.print((int) ch + " ");
3 }
4
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

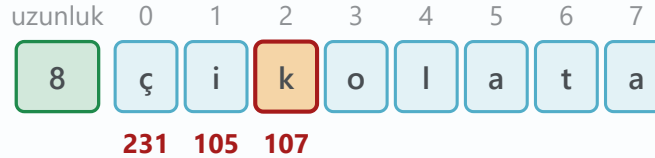
kelime = "çikolata" i = 1

ch = 'i'

ÇIKTI

231 105

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

i = 2: `charAt(2)` = 'k'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **107**.

Adım 4 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
    ▶ char ch = kelime.charAt(i);
    ▶ System.out.print((int) ch + " ");
3 }
4 System.out.println();
5 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata" i = 2

ch = 'k'

ÇIKTI

231 105 107

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111					

i = 3: `charAt(3)` = 'o'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **111**.

Adım 5 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
3     ▶ char ch = kelime.charAt(i);
4     ▶ System.out.print((int) ch + " ");
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata"

i = 3

ch = 'o'

ÇIKTI

231 105 107 111

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108				

i = 4: `charAt(4)` = 'l'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **108**.

Adım 6 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
3     ▶ char ch = kelime.charAt(i);
4     ▶ System.out.print((int) ch + " ");
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata"

i = 4

ch = 'l'

ÇIKTI

231 105 107 111 108

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97			

i = 5: `charAt(5)` = 'a'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **97**.

Adım 7 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
3     ▶ char ch = kelime.charAt(i);
4     ▶ System.out.print((int) ch + " ");
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata"

i = 5

ch = 'a'

ÇIKTI

231 105 107 111 108 97

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97	116		

i = 6: `charAt(6)` = 't'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **116**.

Adım 8 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
    ▶ char ch = kelime.charAt(i);
    ▶ System.out.print((int) ch + " ");
3 }
4
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata" i = 6

ch = 't'

ÇIKTI

231 105 107 111 108 97 116

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97	116	97	

i = 7: `charAt(7)` = 'a'; `(int)` dönüşümü kodunu verir: **97**.

Adım 9 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
3     ▶ char ch = kelime.charAt(i);
4     ▶ System.out.print((int) ch + " ");
5 }
6 System.out.println();
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata"

i = 7

ch = 'a'

ÇIKTI

231 105 107 111 108 97 116 97

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97	116	97	

i = 8: koşul `8 < 8` yanlış → döngü biter.

Adım 10 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";  
▶ for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {  
3     char ch = kelime.charAt(i);  
4     System.out.print((int) ch + " ");  
5 }  
6 System.out.println();  
7 System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata" i = 8

ch = -

ÇIKTI

231 105 107 111 108 97 116 97

Dizginin Karakter Kodlarını Yazdırmak

uzunluk	0	1	2	3	4	5	6	7
8	ç	i	k	o	l	a	t	a
231	105	107	111	108	97	116	97	

Satır sonu ve uzunluk yazdırılır: `length()` = 8.

Adım 11 / 11

```
1 String kelime = "çikolata";
2 for (int i = 0; i < kelime.length(); i++) {
3     char ch = kelime.charAt(i);
4     System.out.print((int) ch + " ");
5 }
▶ System.out.println();
▶ System.out.println("Uzunluk: " + kelime.length());
```

DEĞİŞKENLER

kelime = "çikolata" i = -

ch = -

ÇIKTI

```
231 105 107 111 108 97 116 97
Uzunluk: 8
```

Deneyin: Karakter Kodları

Metin

çikolata 😊

Java

ağaç

€ 👤

ç

231

U+00E7

C3 A7

i

105

U+0069

69

k

107

U+006B

6B

o

111

U+006F

6F

l

108

U+006C

6C

a

97

U+0061

61

t

116

U+0074

74

a

97

U+0061

61

SP

32

U+0020

20

😊

128512

U+1F600

F0 9F 98 80

Kod noktası: **10** · Java `length()` (UTF-16 char): **11** · UTF-8 bayt: **14**

Her kutu: karakter · kod noktası (ondalık ve U+onaltılı) · UTF-8 baytları. Renkli kutular ASCII dışıdır. İlk 12 kod noktası gösterilir.

YAPILANDIRILMIŞ BİLGİ

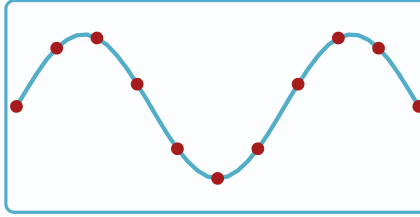
Her Türlü Bilgi Sayılarla Temsil Edilir

Sayı **dizileri**, bilgiyi saklamamızı ve bilgisayarla etkileşim kurmamızı sağlar.

Resim: piksel = (R, G, B)

0,0,0	0,0,255	0,0,0
255,255,255	0,0,255	255,255,255
0,0,0	0,0,255	0,0,0

Ses: basınç örnekleri

Film: saniyede 24–30 kare

kare 1	kare 2	kare 3	kare 4
--------	--------	--------	--------

Resimler

Her piksel kırmızı, yeşil, mavi miktarını veren **üç sayıdır** (0–255). Mavi piksel: (0, 0, 255).

Sesler

Havadaki ses basıncı zaman içinde düzenli aralıklarla **ölçülür** (örnekleme); CD kalitesi saniyede 44.100 örnek.

Filmler

Saniyede 24 veya 30 kare hızında ardışık **resimler**; her kare, resim gibi sayı dizisidir.

Örnek: Bir Video Ne Kadar Yer Tutar?

```
long piksel = 1920L * 1080; // Full HD bir kare
long kare = piksel * 3;      // R, G, B: 3 bayt
long saniye = kare * 30;     // saniyede 30 kare
System.out.println("Piksel: " + piksel);
System.out.println("Kare (bayt): " + kare);
System.out.println("1 saniye (bayt): " + saniye);
System.out.println("1 dakika (MB): "
    + saniye * 60 / 1_000_000);
// 44,1 kHz, 16 bit (2 bayt), stereo, 1 dakika
long ses = 44_100L * 2 * 2 * 60;
System.out.println("1 dk CD sesi (bayt): " + ses);
```

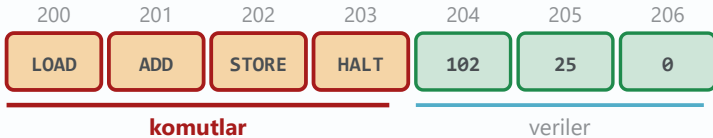
Çıktı:

```
Piksel: 2073600
Kare (bayt): 6220800
1 saniye (bayt): 186624000
1 dakika (MB): 11197
1 dk CD sesi (bayt): 10584000
```

Sıkıştırmasız bir dakikalık Full HD video $\approx$ **11 GB**! Gerçekte video ve ses **sıkıştırılarak** (H.264, MP3...) saklanır; ama sıkıştırılmış dosya da yine bir sayı dizisidir. Not: 1920L yazımı çarpımı long tipinde yapar; büyük sonuçlar int'e sığmaz.

Saklanan Program Kavramı

- Modern bilgisayarların temel ilkesidir: **komutlar da veriler gibi sayıdır** ve aynı bellekte saklanır.
- Bellekte saklanan komutlar ve veriler birlikte **programı** oluşturur. Her komut bir görevi veya işlemi temsil eder.
- Komutlar **ardışık** olarak işlenir.
- Bir koşul sağlandığında program farklı bir komuta **atlayabilir**; böylece programlar duruma göre farklı yollar izler (ileride **if** ve döngüler bunu kullanır).

ENIAC (1945)

- Program, kablolar ve anahtarlarla **elle** kurulur.
- Yeni bir program için günlerce yeniden kablolama.

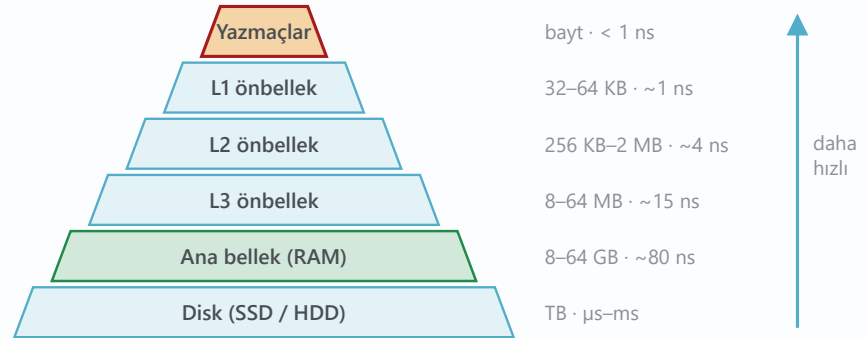
EDVAC tasarımı (1945)

- + Komutlar ve veriler bellekte **sıralı** saklanır.
- + Program değiştirmek = belleğe yeni sayılar yazmak: esnek ve genişletilebilir.

Fikri J. von Neumann'ın 1945 tarihli EDVAC raporu yaydı; saklanan programı ilk çalıştıran makine Manchester "Baby" oldu (1948).

Bellek Hiyerarşisi

- **Bellek**, çalışan programların ve verilerin geçici olarak saklandığı yerdir.
- **L1 ön bellek** (cache): en hızlısı, işlemcinin içinde.
- **L2 ön bellek**: L1'i destekler, daha büyüktür. Çoğu işlemcide bir de **L3** vardır.
- **Ana bellek** (RAM): çok daha büyük ama daha yavaş.
- İşlemciye yakın bellek daha hızlı ama daha küçük ve pahalıdır; hiyerarşi performansı doğrudan etkiler.

Boyut ve süreler yaklaşık değerlerdir, işlemciye göre değişir. 1 ns = saniyenin milyarda biri.

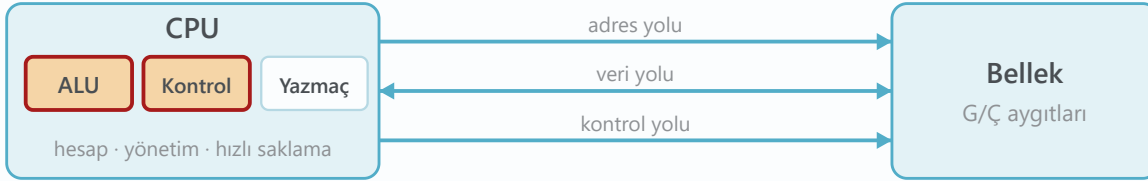
İşlemci (CPU) ve Veri Yolu (Bus)

Merkezi İşlem Birimi (CPU)

- Bilgisayarın “beyni”; tüm hesaplamalar burada yapılır.
- **Aritmetik Mantık Birimi** (ALU, *Arithmetic Logic Unit*): toplama, çıkarma, karşılaştırma gibi hesapları yapar.
- **Kontrol Birimi** (Control Unit): komutları yorumlar, işlemleri sıraya koyar ve yönlendirir.
- **Yazmaçlar** (register): geçici veriler için çok küçük ama çok hızlı saklama alanları.

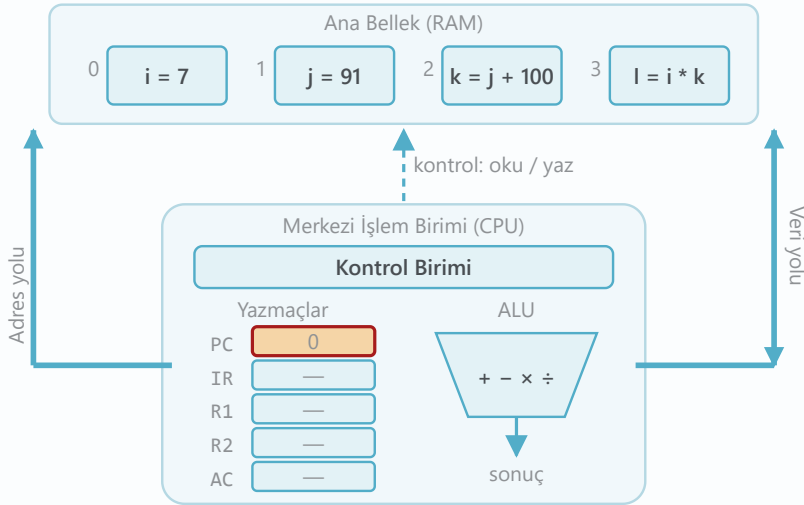
Veri Yolu (Bus)

- Birçok paralel telden oluşan bir **iletişim yolu** sistemidir.
- **Adres sinyalleri**: hangi bellek hücresine veya ağıta erişileceğini seçer.
- **Veri sinyalleri**: işlenecek ya da saklanacak asıl veriyi taşır.
- **Kontrol sinyalleri**: işlemi yönlendirir; ör. “oku” mu “yaz” mı.

Elektronik bağlantısı: 32 hatlı bir adres yolu 2^{32} farklı adres seçebilir → 4 GiB bellek. Bu yüzden 32 bitlik sistemler en fazla yaklaşık 4 GB RAM kullanabiliyordu.

CPU – Bellek – Veri Yolu – Yazmaçlar

- CPU, **adres yolundan** hangi hücreyi istediğini söyler.
- Hücrenin içeriği **veri yolundan** gelir (okuma) ya da gider (yazma).
- **PC** (program sayacı): sıradaki komutun adresi.
- **IR** (komut yazmacı): o an çözülen komut.
- **R1, R2, AC** (akümülatör): ara sonuçlar.
- ALU yazmaçlardaki sayılarla hesap yapar.

Bellek, Adresler ve Program Sayacı

- Bellek, veri ve talimatların saklandığı alandır; bir program **uzun bir talimat listesidir**.
- Her bellek hücresinin bir **adres**i vardır; hücrede bir talimatın ya da verinin **sayıyla kodlanmış** hali bulunur.
- Talimatlar bellekten tek tek alınıp işlemcideki **yazmaçlara** yüklenir ve sırayla çalıştırılır.
- En önemli yazmaçlardan biri **program sayacıdır** (PC, *program counter*): sıradaki talimatın adresini tutar.
- İşlemci normalde adres sırasıyla ilerler; ama bazı talimatlar bu **sırayı değiştirir**: 204'teki "JUMP 7" PC'yi 211 yapar.

Adres	İçerik	Tür
200	ADD to R1	talimat
201	102	veri
202	...	
203	...	
204	JUMP 7	talimat (atla)
...	...	
211	sonraki talimat	talimat

Bellek hücresi talimat mı veri mi, ona bakarak anlaşılmaz: ikisi de sayıdır. Fark, işlemcinin o hücreyi **nasıl kullandığıdır**.

Getir-Çöz-Çalıştır Döngüsü

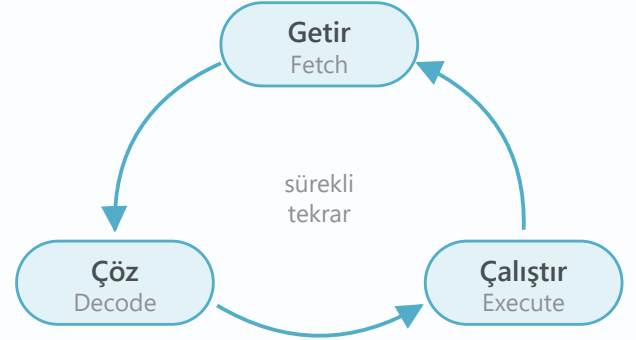
Getir-Çöz-Çalıştır (Fetch-Decode-Execute)

döngüsü, programların işlemcide nasıl yürütüldüğünü tanımlar.

1. **Getir** (Fetch): işlemci, PC'nin gösterdiği adresteki sıradaki komutu bellekten alır; PC bir sonraki adrese ilerler.
2. **Çöz** (Decode): komut çözülür: hangi işlem, hangi yazmaçlar, hangi adres? Her komutun belirli bir işlevi vardır.
3. **Çalıştır** (Execute): komutun gerektirdiği işlem yapılır: veri işleme, sonuç hesaplama ya da bir işlemi başlatma.

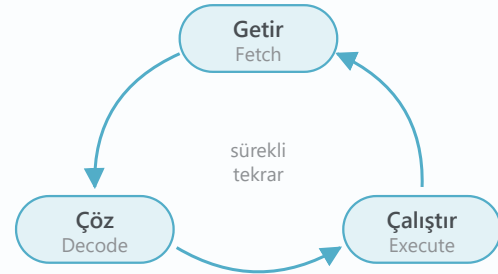
Ardından bir sonraki komut alınır ve döngü, bilgisayar açık olduğu sürece **sürekli** tekrarlanır.

3 GHz'lik bir işlemcinin saati saniyede 3 milyar kez "tık" eder; modern işlemciler birden çok komutu üst üste bindirerek (boru hattı, *pipeline*) işler.

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
► 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                      ; dur
5 204: ...
6 205: 102                      ; veri
7 206: 25                       ; veri
8 207: 0                        ; sonuç buraya
```


Program ve veriler bellekte. Başlangıçta **PC = 200**.

Adım 1 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 200

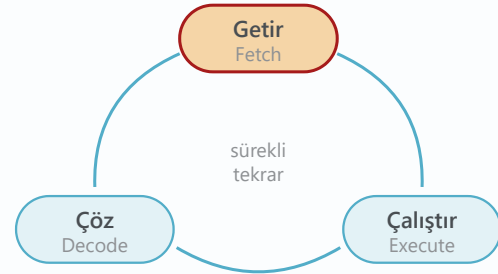
IR = -

R1 = 0

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
► 200: LOAD R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT ; dur
5 204: ...
6 205: 102 ; veri
7 206: 25 ; veri
8 207: 0 ; sonuç buraya
```


Getir: 200'deki komut IR'ye alınır, PC 201'e ilerler.

Adım 2 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 201

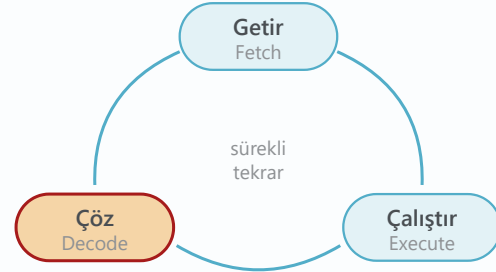
IR = LOAD R1, [205]

R1 = 0

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
► 200: LOAD R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT ; dur
5 204: ...
6 205: 102 ; veri
7 206: 25 ; veri
8 207: 0 ; sonuç buraya
```


Çöz: işlem = LOAD (yükle), hedef = R1, adres = 205.

Adım 3 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 201

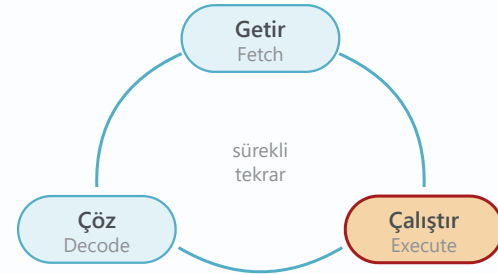
IR = LOAD R1, [205]

R1 = 0

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
► 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                      ; dur
5 204: ...
► 205: 102                      ; veri
7 206: 25                      ; veri
8 207: 0                      ; sonuç buraya
```


Çalıştır: bellek[205] = 102 okunur, R1'e yazılır.

Adım 4 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 201

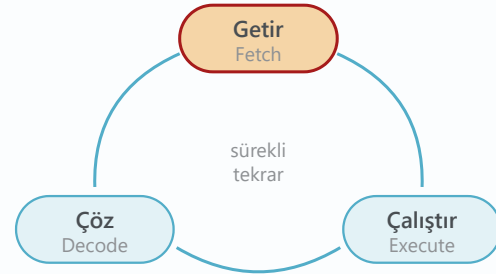
IR = LOAD R1, [205]

R1 = 102

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
▶ 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                      ; dur
5 204: ...
6 205: 102                      ; veri
7 206: 25                      ; veri
8 207: 0                       ; sonuç buraya
```


Getir: PC = 201'deki komut alınır, PC 202 olur.

Adım 5 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 202

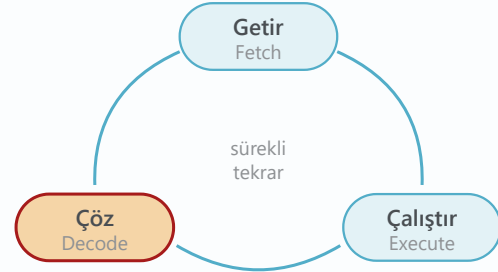
IR = ADD R1, [206]

R1 = 102

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
▶ 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                      ; dur
5 204: ...
6 205: 102                      ; veri
7 206: 25                      ; veri
8 207: 0                       ; sonuç buraya
```


Çöz: işlem = ADD (topla), R1 ile bellek[206] toplanacak.

Adım 6 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 202

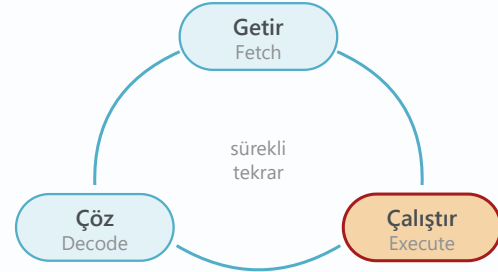
IR = ADD R1, [206]

R1 = 102

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
▶ 201: ADD R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT ; dur
5 204: ...
6 205: 102 ; veri
▶ 206: 25 ; veri
8 207: 0 ; sonuç buraya
```


Çalıştır: ALU $102 + 25 = 127$ hesaplar, sonuç R1'e.

Adım 7 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 202

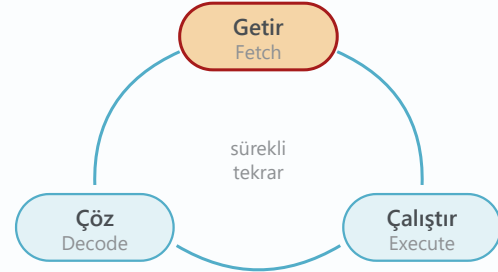
IR = ADD R1, [206]

R1 = 127

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

1	200:	LOAD	R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2	201:	ADD	R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
▶	202:	STORE	R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4	203:	HALT	; dur
5	204:	...	
6	205:	102	; veri
7	206:	25	; veri
8	207:	0	; sonuç buraya

Getir: 202'deki STORE alınır, PC 203 olur.

Adım 8 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 203

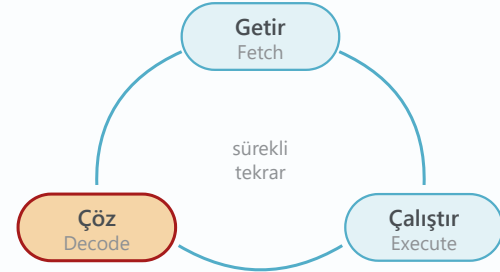
IR = STORE R1, [207]

R1 = 127

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
▶ 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                      ; dur
5 204: ...
6 205: 102                      ; veri
7 206: 25                       ; veri
8 207: 0                        ; sonuç buraya
```


Çöz: R1'in değeri 207 adresine yazılacak (kontrol yolu: "yaz").

Adım 9 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 203

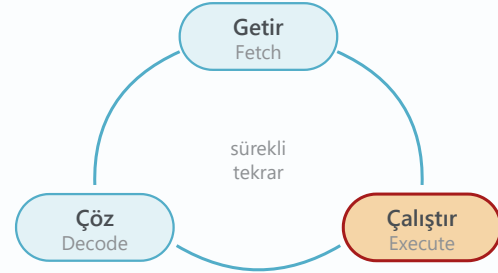
IR = STORE R1, [207]

R1 = 127

bellek[207] = 0

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
▶ 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
4 203: HALT                ; dur
5 204: ...
6 205: 102                  ; veri
7 206: 25                   ; veri
▶ 207: 0                    ; sonuç buraya
```


Çalıştır: $\text{bellek}[207] \leftarrow 127$. Sonuç artık bellekte.

Adım 10 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 203

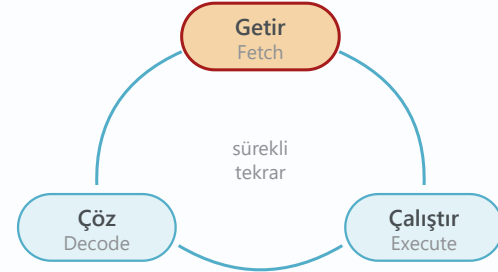
IR = **STORE R1, [207]**

R1 = 127

bellek[207] = 127

Oyuncak Bir Bilgisayarda $102 + 25$

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
▶ 203: HALT                ; dur
5 204: ...
6 205: 102                  ; veri
7 206: 25                   ; veri
8 207: 0                    ; sonuç buraya
```


Getir: 203'teki HALT alınır, PC 204 olur.

Adım 11 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 204

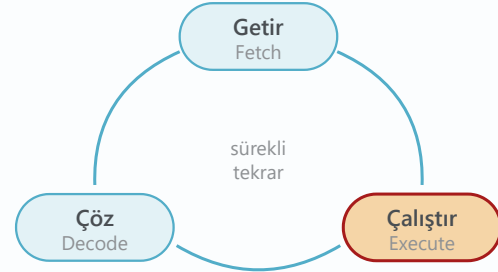
IR = HALT

R1 = 127

bellek[207] = 127

Oyuncak Bir Bilgisayarda 102 + 25

```
1 200: LOAD  R1, [205] ; R1 ← bellek[205]
2 201: ADD   R1, [206] ; R1 ← R1 + bellek[206]
3 202: STORE R1, [207] ; bellek[207] ← R1
▶ 203: HALT                ; dur
5 204: ...
6 205: 102                  ; veri
7 206: 25                   ; veri
8 207: 0                    ; sonuç buraya
```


Çöz + Çalıştır: HALT → işlemci durur. Java'daki `toplam = a + b;` satırı da sonunda bu tür komutlara dönüşür.

Adım 12 / 12

DEĞİŞKENLER

PC = 204

IR = HALT

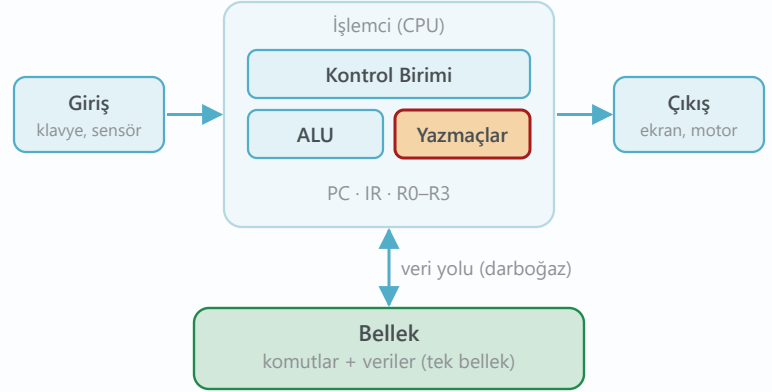
R1 = 127

bellek[207] = 127

VON NEUMANN MİMARİSİ

von Neumann Mimarisi

- Saklanan program fikrinin donanım planıdır: **işlemci, bellek, giriş/çıkış** ve bunları bağlayan **veri yolu**.
- Komutlar ve veriler **aynı bellekte** durur ve aynı yoldan taşınır.
- Her komut bir **işlem kodu** (*opcode*) ile temsil edilir; işlem kodu hangi işlemin yapılacağını belirtir.
- Tek yol, işlemciyi bekletebilir: **von Neumann darboğazı**. Önbellekler bu yüzden vardır.

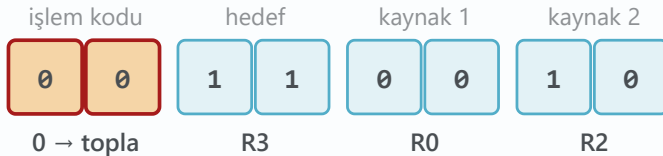
Karşılaştırma: **Harvard mimarisinde** komut ve veri belleği ayrıdır; Arduino'daki AVR gibi pek çok mikrodenetleyici bu yapıyı kullanır.

Komutlar da Sayıdır: Kodlama

Bir oyuncak bilgisayar düşünelim: **8 bit**, **4 yazmaç** (R0–R3), **256** adet 8 bitlik bellek hücresi ve **4 komut**: toplama (00), çıkarma (01), çarpma (10), bölme (11).

- İlk 2 bit **işlem kodu** (4 komut → 2 bit).
- Sonraki 2 bit **hedef yazmaç** (destination register).
- Son 4 bit, iki **işlenen yazmaç** (2'şer bit).

"R0 ile R2'nin içeriğini topla, sonucu R3'e yaz" = **0 3 0 2** → **00110010**

İşlemcinin "çöz" adımı Java'da: basamak değeriyle bölme!

```
int komut = 0b00110010;
int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit
int hedef = (komut / 16) % 4; // sonraki 2 bit
int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit
int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit
System.out.println(komut);
System.out.println(islemKodu + " " + hedef
    + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```

Çıktı:

```
50
0 3 0 2
```

Komut Çözme: Kod İzleme

```
► int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 int hedef = (komut / 16) % 4;  // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4;       // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8     + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


komut = 50

$$32 + 16 + 2 = 50$$

Komut 8 bitlik bir sayıdır: **00 11 00 10**
= 50. Bitler dört ikili gruba ayrılır.

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50

ÇIKTI

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2  
3 int hedef = (komut / 16) % 4; // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4; // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8     + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


islemKodu = 0 → toplama

$$50 / 64 = 0$$

64 = 2^6 ile bölmek sağdaki 6 biti atar;
geriye ilk 2 bit kalır: **00** = 0, yani
toplama.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50

islemKodu = 0

ÇIKTI

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 ► int hedef = (komut / 16) % 4; // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8     + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


hedef = 3 → R3

$$50 / 16 = 3, 3 \% 4 = 3$$

16 ile bölmek sağdaki 4 biti atar (**0011** = 3); **% 4** son 2 biti alır: 3 → **R3**.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50

islemKodu = 0

hedef = 3

ÇIKTI

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 int hedef = (komut / 16) % 4;  // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8   + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


kaynak1 = 0 → R0

$50 / 4 = 12, 12 \% 4 = 0$

4 ile bölmek sağdaki 2 biti atar (**001100**
= 12); **12 % 4 = 0 → R0.**

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50

islemKodu = 0

hedef = 3

kaynak1 = 0

ÇIKTI

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 int hedef = (komut / 16) % 4;  // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
▶ int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8   + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


kaynak2 = 2 → R2

$$50 \% 4 = 2$$

% 4 doğrudan son 2 biti verir: **10** = 2
→ **R2**.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50 islemKodu = 0

hedef = 3 kaynak1 = 0

kaynak2 = 2

ÇIKTI

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 int hedef = (komut / 16) % 4;  // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit  
▶ System.out.println(komut);  
7 System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
8     + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


Komut sayı olarak yazılır: 50.

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

komut = 50

islemKodu = 0

hedef = 3

kaynak1 = 0

kaynak2 = 2

ÇIKTI

50

Komut Çözme: Kod İzleme

```
1 int komut = 0b00110010;  
2 int islemKodu = komut / 64;    // ilk 2 bit  
3 int hedef = (komut / 16) % 4;  // sonraki 2 bit  
4 int kaynak1 = (komut / 4) % 4; // sonraki 2 bit  
5 int kaynak2 = komut % 4;      // son 2 bit  
6 System.out.println(komut);  
▶ System.out.println(islemKodu + " " + hedef  
▶   + " " + kaynak1 + " " + kaynak2);
```


Alanlar: 0 3 0 2 . Yani 50 sayısı, işlemci için "R3 ← R0 + R2" komutudur.

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

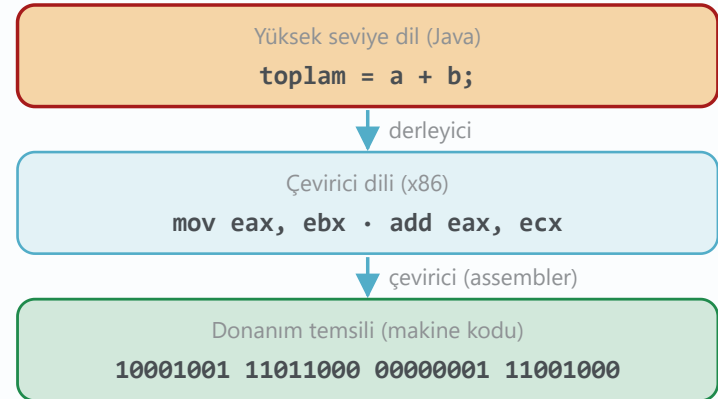
komut = 50 islemKodu = 0
hedef = 3 kaynak1 = 0
kaynak2 = 2

ÇIKTI

50
0 3 0 2

Programlamanın Soyutlama Seviyeleri

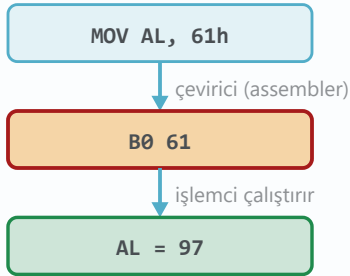
- **Yüksek seviye dil** (high-level language): problem alanına yakındır; daha **üretken**, okunabilir ve anlaşılır yazılım sağlar. Java, C, Python...
- **Çevirici dili** (assembly language): komutları metin olarak (`ADD` , `MOV`) ifade eder; donanım temsiline çevrilir. Daha düşük seviyeli bir soyutlamadır.
- **Donanım temsili** (hardware representation): yalnızca **bitler**. Komutlar ve veriler doğrudan donanım tarafından anlaşılır.

Örnekte `a` , `b` , `toplam` sırasıyla `ebx` , `ecx` , `eax` yazmaçlarında varsayılmıştır; makine kodu x86'nın gerçek kodlamasıdır (89 D8, 01 C8).

Çevirici Dili (Assembly)

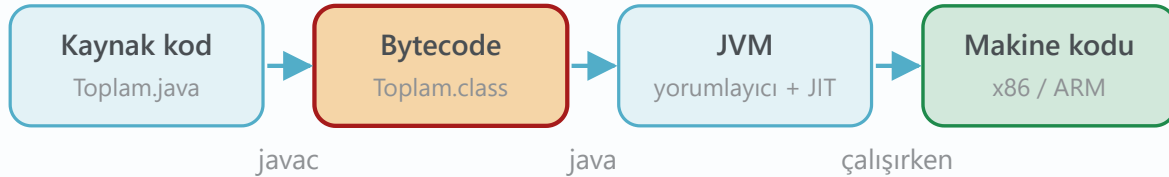
- Çevirici dili belirli bir **işlemci mimarisine** özeldir: x86 için yazılan kod ARM'da çalışmaz.
- Her satır genellikle **tek bir** makine komutuna karşılık gelir.
- Bilgisayarın alt seviyede nasıl çalıştığını anlamak için önemlidir.
- **Performans optimizasyonu** ve donanım ile doğrudan etkileşim (sürücüler, gömülü sistemler) için kullanılır.

x86 komutu	Anlamı	Makine kodu
MOV AL, 61h	AL yazmacına 61h (= 97) değerini taşı	B0 61
MOV AX, BX	BX'teki değeri AX'e kopyala	66 89 D8
ADD EAX, 10	EAX'e 10 ekle	83 C0 0A
XOR EAX, EAX	EAX'i sıfırla (x XOR x = 0)	31 C0

61h = 0x61 = 97 = ASCII 'a'. Bellekteki bir bayt sayı mı, harf mi, komut mu? Bunu **programın onu nasıl kullandığı** belirler.

Peki Java Programı Nasıl Çalışır?


```
int a = 5;
int b = 7;
int toplam = a + b;
System.out.println(toplam); // 12
```

Java derleyicisi kodu doğrudan işlemcinin diline değil, **Java Sanal Makinesi**'nin (JVM) diline, **bytecode'a** çevirir.

`javap -c` ile görülen bytecode:

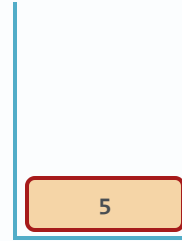
```
iconst_5      // 5'i yığına koy
istore_1      // a = 5
bipush 7
istore_2      // b = 7
iload_1       // a'yı yükle
iload_2       // b'yi yükle
iadd          // topla
istore_3      // toplam = 12
```

"Bir kez yaz, her yerde çalıştır." Aynı bytecode Windows, Linux ve macOS'taki JVM'lerde çalışır; JVM onu o makinenin işlemcisine uygun makine koduna çevirir. Java'nın **platform bağımsızlığı** buradan gelir.

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
► iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

2 b

3 toplam

JVM yazmaç değil **yığın** kullanır. `iconst_5` sabit 5'i işlenen yığına iter.

Adım 1 / 12

DEĞİŞKENLER

a = -

b = -

toplam = -

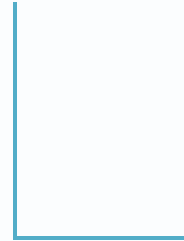
ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
▶ istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

3 toplam

istore_1 yığının üstünü alır, 1 numaralı yerel değişkene (a) yazar.

Adım 2 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = -

toplam = -

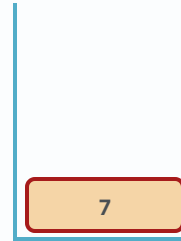
ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 ► bipush 7    // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

3 toplam

bipush 7 : 7 bir bayta sığan sabittir; yığına itilir.

Adım 3 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = -

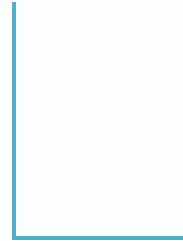
toplam = -

ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 ▶ istore_2    // b = 7
5 iload_1      // a'yı yükle
6 iload_2      // b'yi yükle
7 iadd         // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic    // System.out
10 iload_3      // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

7, 2 numaralı yerele (b) yazılır.

Adım 4 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

toplam = -

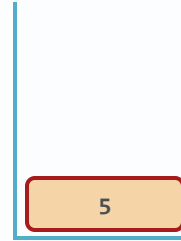
ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 ▶ iload_1     // a'yı yükle
6 iload_2      // b'yi yükle
7 iadd         // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic    // System.out
10 iload_3      // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

iload_1 : a'nın değeri (5) yığına kopyalanır; a değişmez.

Adım 5 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

toplam = -

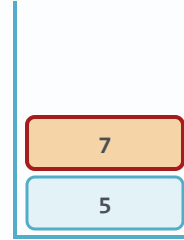
ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
▶ iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

b'nin değeri (7) yığının üstüne gelir. Yığında iki değer var.

Adım 6 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

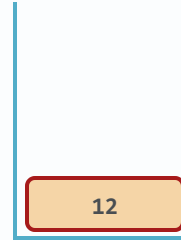
toplam = -

ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

iadd üstteki iki değeri çıkarır, toplar, sonucu (12) geri iter.

Adım 7 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

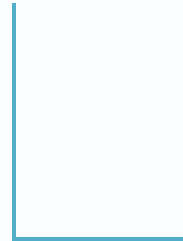
toplam = -

ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

12

12, 3 numaralı yerele (toplam) yazılır: `int toplam = a + b;` bitti.

Adım 8 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

toplam = 12

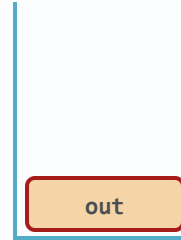
ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

12

System.out nesnesinin referansı yığına itilir.

Adım 9 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

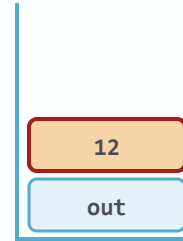
toplam = 12

ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

12

toplam (12) yığına yüklenir: println'in argümanı.

Adım 10 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

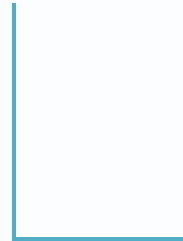
toplam = 12

ÇIKTI

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
▶ invokevirtual // println(int)
12 return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

12

`println(int)` çağrılır; nesne ve argüman yığından alınır, 12 yazılır.

Adım 11 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

toplam = 12

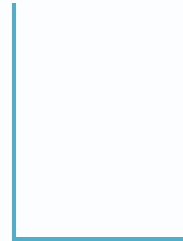
ÇIKTI

12

Bytecode: JVM Yığını Adım Adım

```
1 iconst_5      // 5'i yığına koy
2 istore_1      // a = 5
3 bipush 7      // 7'yi yığına koy
4 istore_2      // b = 7
5 iload_1       // a'yı yükle
6 iload_2       // b'yi yükle
7 iadd          // topla
8 istore_3      // toplam = 12
9 getstatic     // System.out
10 iload_3       // toplam'ı yükle
11 invokevirtual // println(int)
▶ return
```

işlenen yığını

yerel değişkenler

0 args

...

1 a

5

2 b

7

3 toplam

12

main biter. Aynı bytecode her işletim sistemindeki JVM'de böyle çalışır.

Adım 12 / 12

DEĞİŞKENLER

a = 5

b = 7

toplam = 12

ÇIKTI

12

ÖZET

Özet

Konu	Hatırlanacaklar
Parçalar	CPU hesaplar (ALU + kontrol birimi + yazmaçlar); RAM geçici, disk kalıcı; veri yolu: adres, veri, kontrol
İkili sayılar	bit = 0/1, 8 bit = 1 bayt; d basamakla $0 \dots b^d - 1$; çevirme: 2'ye böl, kalanları aşağıdan yukarı oku
Negatifler	ikiye tümlleme: ters çevir + 1; 8 bit: $-128 \dots 127$; sınır aşılrısa sessiz taşıma
Kesirli sayılar	kesir $\times$ taban ^{üs} ; IEEE 754 <code>float</code> / <code>double</code> ; $0.1 + 0.2 \neq 0.3$
Metin	ASCII 7 bit / 128 karakter; Unicode kod noktaları (U+0000–U+10FFFF); UTF-8 1–4 bayt; Java <code>char</code> = 16 bit UTF-16
Yapılandırılmış bilgi	resim = RGB piksel dizisi, ses = basınç örnekleri, film = kare dizisi
Saklanan program	komutlar da bellekte sayı; PC sıradaki adres; Getir–Çöz–Çalıştır; atlama sırayı değiştir
Seviyeler	Java → (javac) bytecode → (JVM) makine kodu; assembly makineye özel

İlgili Sayfalar

ASCII Tablosu

0–255 arası bütün karakterlerin ondalık ve onaltılık kodları; karakter ya da kodla arama ve kodlama görünümü (İngilizce).

Bu bölümdeki deneme alanları

“Deneyin: Bitlerle Oynayın” ile ikili sayıları ve ikiye tümlemeyi, “Deneyin: Karakter Kodları” ile Unicode ve UTF-8 baytlarını kendiniz keşfedin.

Sık Yapılan Hatalar

Aralık dışı sabit

`byte b = 200;` → `error: incompatible types: possible lossy conversion from int to byte`. `byte` en fazla 127'dir.

Karakter ile dizgiyi karıştırmak

`char c = "A";` → `error: incompatible types: String cannot be converted to char`. Karakter tek tırnakla: `'A'`.

Taşmayı fark etmemek

`Integer.MAX_VALUE + 1` hata vermez, **-2147483648** olur. Büyük çarpımlarda `long` kullanın: `1920L * 1080`.

L ekini unutmak

`long x = 3000000000;` → `error: integer number too large`. Doğrusu: `3000000000L`.

Başta sıfır

`int x = 010;` sekizlidir, değeri **8!** `int y = 08;` ise derlenmez (`error: ';' expected`): sekizlide 8 rakamı yoktur.

Kesirlerde ==

`0.1 + 0.2 == 0.3` → **false**. Farkın küçük olup olmadığına bakın. Ayrıca `"😊".length()` 1 değil 2'dir.

ÖZET

Örnek Problemler

1. 45 sayısını 8 bit ikili olarak yazın.
2. `101101102` işaretsiz olarak kaçtır? 8 bit ikiye tümlleme ile işaretli olarak kaçtır?
3. -20'yi 8 bit ikiye tümlleme ile yazın.
4. `0x3F` ondalık, ikili ve sekizli olarak nedir?
5. `011011012 + 001101102` toplamını bulun. Sonuç 8 bit işaretli `byte` olarak ne olur?
6. `System.out.println('a' + 'b');` ve `System.out.println("" + 'a' + 'b');` ne yazdırır?
7. Oyuncak bilgisayarda `10011100` komutu ne yapar?

► Cevapları göster

ÖZET

Alıştırmalar

1. 16 bitlik işaretli bir tam sayının (Java `short`) aralığı nedir?
2. `"Java"` dizgisinin karakter kodlarını ondalık ve ikili olarak yazın.
3. 1024×768 boyutlu, piksel başına 3 bayt kullanan sıkıştırmasız bir resim kaç bayttır?
4. `"ağaç"` için `length()` ve UTF-8 bayt sayısı nedir?
5. 0'dan 15'e kadar sayıları 4 basamaklı ikili olarak yazdıran bir Java programı yazın.
6. 32 hatlı bir adres yolu kaç farklı bayt adresleyebilir?

► Cevaplar / ipuçları

Kaynaklar

- D. A. Patterson ve J. L. Hennessy, *Computer Organization and Design: The Hardware/Software Interface*, RISC-V sürümü, 2. baskı, Morgan Kaufmann, 2020.
- C. Petzold, *Code: The Hidden Language of Computer Hardware and Software*, 2. baskı, Microsoft Press, 2022.
- A. B. Downey ve C. Mayfield, *Think Java*, 2. baskı, O'Reilly, 2019 (Bölüm 1).
- Oracle, *The Java Tutorials: "Primitive Data Types" ve "Characters"*.
- J. Gosling ve diğ., *The Java Language Specification, Java SE 21*, §3.10 (Sabitler) ve §4.2 (ilkel tipler).
- The Unicode Consortium, *The Unicode Standard*, unicode.org; IEEE 754-2019, *Standard for Floating-Point Arithmetic*.
- J. von Neumann, *First Draft of a Report on the EDVAC*, 1945.

Son

Bölüm 1: Bilgisayarlar

Sonraki bölüm: Bölüm 1: Hesaplama ve Hesaplamalı Düşünme · [Terim sözlüğü](#)